

УДК 343.97

Віктор Дрьомін,

докт. юрид. наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного університету «Одеська юридична академія»

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ТЕОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються кримінологічні аспекти теорії діяльності. На основі сучасних психолого-кримінологічних досліджень робиться висновок про поширеність кримінальної практики як особливого способу життя. Обґрунтовується необхідність зміни превентивної роботи на основі стимулювання правослухняної поведінки.

Ключові слова: злочинність, кримінальні практики, злочинна діяльність, запобігання злочинності.

Постановка проблеми. Загально визнано, що основною формою людської активності є практична діяльність, спрямована на задоволення різноманітних потреб, перетворення матеріального світу, суспільних відносин і самої особистості. Очевидно, що потреби найчастіше не можуть бути задоволені одним вчинком чи дією, у зв'язку із чим здійснюється низка поведінкових актів. Систему поведінкових актів, зумовлених реалізацією визначених потреб і таких, що зумовлюють зміни в навколишньому світі або в самому діячі, психологи називають діяльністю. Тому й злочинність у широкому соціальному контексті реалізується через прояв цієї активності – діяльність людини. Отже, аналіз злочинної поведінки як одного з найпоширеніших видів соціальної активності неможливий без звернення до соціальних і психологічних аспектів категорії «діяльність» [1].

Метою статті є аналіз основних напрямів застосування концепції діяльності в кримінології та обґрунтування необхідності вдосконалення заходів щодо запобігання злочинності на підставі сучасних кримінологічних психологічних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Одним із перших до психологічних аспектів злочинної діяльності звернувся професор А.Ф. Зелінський, якого повноправно можна назвати основоположником діяльнісної теорії у вітчизняній кримінології. Перші його роботи з названої проблематики були опубліковані ще в 1970-х рр. [2]. У них, а також у більш пізніх працях обґрунтовувалась необхідність вивчення злочинної поведінки не як окремих розрізнених фактів злочинів у біографії конкретної особи, а як системної послідовності поведінкових актів, спрямованих на досягнення конкретних результатів [3]. У межах дослідження психології рецидиву злочинів автор зробив спробу довести наявність прогнозованої послідовності людських вчинків, що розглядаються ним як злочинна діяльність [4].

У книзі «Кримінальна психологія» А.Ф. Зелінський розглянув злочинну діяльність у взаємозв'язку таких категорій, як «людська

активність», «поведінка», «діяльність». Автор виходить із того, що будь-яка відкрита саморегульовальна система не може функціонувати без взаємодії із середовищем, без обміну енергією та речовиною із зовнішнім світом. Форми такої взаємодії можуть бути різними, проте всі вони припускають активність системи, тобто витрачання енергії для зміни середовища або пристосування до неї. Це стосується й людини – автономної системи найвищої складності. Реагуючи на зовнішні та внутрішні подразники, індивід активно впливає на своє оточення, пристосовуючись до нього та пристосовуючи його до себе. Активність – найбільш широке поняття взаємодії людини зі світом. Вона властива всім живим істотам і саморегульовальним технічним системам (від елементарних автоматичних пристроїв до сучасних комп'ютерів). Поведінка – форма прояву активності. Поведінка може розглядатися в широкому й вузькому розуміннях. У широкому сенсі поведінка означає активність вищих тварин, регульована на психічному рівні та відповідним чином упорядкована. У вузькому сенсі поведінка – це система людських вчинків, що відображають ставлення особистості до інших людей, суспільства, самої себе. У такому сенсі поведінка – категорія моральна та правова. Діяльність – різновид поведінки й форма прояву активності. Поняття «діяльність» співвідноситься з поняттям «активність» як вид із родом. Діяльність має системний характер і підпорядкована загальній мотивації в межах єдиної програми поведінки, полягає в зміні й перетворенні зовнішнього світу та самого діяча [5, с. 84–88].

Таким чином, схема «активність – поведінка – діяльність» розкриває різну глибину психологічного аналізу соціальної активності людини. Висновки А.Ф. Зелінського спрямовані на розкриття психологічних особливостей поведінки конкретного злочинця та не стосуються колективної діяльності й діяльності, яку розуміємо як масову соціальну практику.

Теорію предметної діяльності використовував академік А.Н. Костенко в побудові концепції кримінального свавілля. Автор розглядає предметну діяльність як основу людської взаємодії

та стверджує, що відносини між людьми опосередковуються предметами, які мають форму власності. Соціопсихологічна анатомія свавілля полягає, на думку А.Н. Костенко, у тому, що відсутність участі людини в обміні предметами чи ідеями як «мінової вартості» приводить до того, що соціологічний і психологічний елементи її особистості, тобто її предметне буття та її свідомість, проявляються у вигляді сваволі й ілюзій, у тому числі кримінального свавілля. Відповідно, цим детермінується та регулюється довольна поведінка, зокрема й кримінальна [6, с. 123–126].

На жаль, кримінологи залишили без широкої дискусії висловлені цими авторами ідеї, хоча вони отримали певний розвиток у роботах із криміналістики, кримінального права, соціології [7].

Помітним кроком уперед у розвитку цієї концепції став аналіз підходів до злочинності з позицій теорії соціальної активності та предметності злочинної діяльності, здійснений професором А.П. Закалюком у «Курсі сучасної української кримінології». Автор всебічно проаналізував поняття «активність», «поведінка», «діяльність» і дійшов висновку, що соціальний феномен злочинності має змістову предметність, яка виявляється в діяльній кримінальній активності частини членів суспільства. Наукова позиція відомого кримінолога стосовно цього складного й дискусійного питання здатна здійснити серйозний вплив на розвиток вітчизняної кримінології та значно зміцнити методологічні основи вивчення злочинності з позицій предметної діяльності й розроблення заходів для її стримування [8].

Значну увагу проблемі злочинної діяльності приділив професор В.В. Тищенко, який опублікував низку цікавих робіт, присвячених цій проблематиці [9].

У сучасній вітчизняній кримінології, на наше переконання, не приділено достатньої уваги дослідженню злочинності як предметної діяльності. У раніше опублікованих роботах нами було зроблено спробу актуалізувати це питання в контексті системного аналізу злочинності. Зазначалося, що злочинність як результат особливої за своїми мотивами, метою й морально-правовими оцінками предметної діяльності є лише одним із проявів людської активності та перебуває в закономірних зв'язках з іншими видами діяльності людини. Предметний характер злочинної діяльності проявляється в конкретних потребах, цілях і мотивах, що є важливою обставиною для характеристики злочинності як різновиду соціальної активності. Цей вид діяльності не єдиний для особистості та перебуває у взаємозв'язку з іншими видами активності, властивими певній людині, іншим людям і соціальним групам. Яким чином вони між собою пов'язані? Ці зв'язки є випадковими чи закономірними? Відповіді на ці питання багато в чому визначають розуміння злочинності, її системного характеру й механізму функціонування. Згодом такий підхід отримав розвиток під час дослідження економічної, організованої, корупційної, податкової злочинності [10].

Вказуючи на широку сферу застосування теорії діяльності, доречно зазначити, що повної однаковості в перспективах її розвитку в гуманітарних науках немає. На межі століть пострадянського простору науковий інтерес до діяльносної тематики певною мірою спав. Однією з причин цього називають «моду» в колишніх комуністичних країнах на перегляд ставлення до марксистських ідей. Іншою причиною критики діяльносної підходу називають те, що в центрі уваги психологів перебувала переважно індивідуальна діяльність (аналіз окремих дій та операцій, на які можна розкласти ці дії), а не колективна діяльність, від якої насправді походить індивідуальна діяльність, а тим більше окремі дії [11].

Як стверджують учені, характерна риса сучасного суспільного життя людей полягає в тому, що вона виявляє себе тільки через їх діяльність, яка має різні види й форми та спрямована на перетворення об'єктивної природної й соціальної дійсності. Діяльність має культурно-історичну природу та постає як спосіб відтворення соціальних процесів, самореалізації людини, її зв'язків із навколишнім світом. Будь-яка сфера соціальної практики є певним видом людської діяльності [12].

Злочинність не є певним особливим видом людської активності, не перебуває за межами соціальної діяльності, а є самою діяльністю, виявляючись у тій чи іншій формі в повсякденному житті людей.

Для розуміння природи кримінальної активності, що виявляється в конкретних злочинних діяннях, важливе чітке усвідомлення того, що діяльність не може здійснювати людина «взагалі», її реалізують конкретні індивіди спільно чи автономно. Людська індивідуальність включена в соціальний процес не лише через прямі контакти з іншими людьми, спілкування з ними, а й через безліч предметних опосередкувань, серед яких людська індивідуальність є найбільш важливою єдиною ланкою.

Злочинці не є соціально ізольованими суб'єктами суспільних відносин і не замкнені в певній особливій кримінальній субкультурі. Винятком можуть бути окремі злочинні групи, для членів яких злочинна діяльність є основним способом життя. Здебільшого особи, які вчиняють кримінально карані діяння, включені в систему реальних і найрізноманітніших суспільних відносин. Для одних злочин суперечить їх життєвій диспозиції, для інших є результатом специфічних ціннісних орієнтацій і соціальних установок. Усі види правомірної активності людини тією чи іншою мірою можуть поєднуватися зі злочинними формами поведінки. Людина опиняється в стані складного мотивованого вибору того чи іншого варіанта поведінки.

Будь-яка діяльність має у своїй структурі потреби й мотиви її виконання, а також завдання та дії, спрямовані на їх вирішення. Дії виконуються завдяки наявності в них різноманітних операцій. Злочинна діяльність, як і будь-яка інша, складається із системи поведінкових актів, спрямованих на досягнення конкретного

результату, а тому має предметно мотивований характер [13]. В основі формування мотивів лежать ті чи інші потреби. Самі по собі потреби в абсолютній більшості, якщо вони не патологічні, не можуть бути «суспільно-небезпечними», а тим більше «протиправними». Однак способи їх задоволення можуть набувати саме такого характеру. Таким чином, злочинність здебільшого відображає особливості задоволення певних потреб людини в межах певного різновиду її предметної діяльності. Саме тому А.І. Долгова визначає злочинність як «соціальне явище, яке полягає у вириненні частиною населення своїх проблем із винним порушенням кримінально-правової заборони» [14, с. 7].

Дискусійним питанням в інтерпретації злочинності за допомогою теорії діяльності є визначення співвідношення між злочинами, які мають характер поодиноких вчинків, імпульсивних рухів, випадкових дій тощо, та діяльністю із системною послідовністю поведінкових актів, спрямованих на досягнення конкретних результатів. Чи можна вважати діяльністю злочин, що виявився в імпульсивній дії, наприклад, у вигляді відповідної реакції на протиправні дії? Варто визнати, що «діяльнісна» концепція злочинності не є всеосяжною. Ця наукова конструкція може бути використана під час аналізу практично всіх навмисних і необережних злочинів, за винятком так званих реактивних злочинів. Хоча статистика не містить відомостей про кількість «реактивних» злочинів через складність їх ідентифікації, дослідники відзначають відносно невелику кількість таких злочинів і тенденцію до зростання. «Реактивні» й імпульсивні злочини мають, безумовно, умисний, мотивований характер, проте переважно позбавлені ознак злочинної діяльності [15, с. 116–132].

У цьому разі необхідно розмежовувати психологічний зміст поняття «діяльність», який використовується в аналізі поведінки конкретного індивіда, і соціальний зміст діяльності, що розуміється як соціальна практика. Імпульсивний рух тіла, який отримав кримінально-правову оцінку як злочин, не вписується в концепцію злочинної діяльності індивіда в соціальному сенсі, хоча й може бути наслідком його психологічних якостей і життєдіяльності загалом як цілісної особистості. Як різновид масової соціальної практики подібні види людських вчинків також дуже поширені.

Діяльність може бути індивідуальною та колективною. Усю практичну діяльність зі зміни й перетворення природи, соціуму та власної життєдіяльності людина здійснює в співпраці, у кооперації з іншими людьми. Тому ставлення людей як суб'єктів практичної діяльності до перетворюваної ними реальності завжди передбачає також відносини реальної взаємодії людей у процесі цього перетворення. Такі відносини охоплюються поняттям «колективна діяльність».

Організована злочинність дає підставу говорити про колективну злочинну діяльність. Так звана корпоративна злочинність також має ознаки колективної злочинної діяльності.

Водночас важливо підкреслити, що колективну злочинну діяльність не можна розглядати як просте кількісне розширення індивідуальної діяльності. Мова йде про взаємообумовлену діяльність різних суб'єктів, що передбачає специфічні форми комунікації. Інакше кажучи, людина включається в наявну систему колективної діяльності, у соціальний обмін предметними діяльностями, у тому числі в обмін між кримінальними й некримінальними видами діяльності. У контексті різноманітності кримінальної активності можна сказати, що мільйони людей у світі, які здійснюють кримінально карані діяння, не завжди вільні у виборі певного варіанта поведінки, тому що пов'язані різними видами колективної діяльності, серед яких досить поширені й кримінальні.

Як наслідок, формується колективна кримінальна психологія – різновид нового колективістського мислення на основі асоціальних цінностей. Істотний вплив на поведінку індивіда чинять колективні (корпоративні) цінності. Регулятором колективістської поведінки стали так звані корпоративні правила гри. З'явилася корпоративна культура, колективна мотивація. Не випадково в соціальній психології та соціології багато уваги приділено термінам «команда», «людина команди» тощо. Природною в такій ситуації є поява колективних суб'єктів злочинної діяльності. Названі феномени лежать в основі інституціоналізації злочинності [16].

Злочинна діяльність одних індивідів втягує у свою орбіту інших людей, які виявляються залежними від цієї діяльності. Формується хибне коло. Люди ведуть злочинний спосіб життя, створюють злочинне середовище існування, яке самі не тільки конструюють, а й відтворюють за рахунок інших людей. У кримінологічному розумінні відтворення злочинності постає як соціальний процес, уособлюючи безперервно тривалі цикли обміну результатами предметної діяльності.

Розглядаючи злочинність як різновид предметної діяльності, що виявляється в системі інших видів соціальної активності, можна знайти пояснення таких широко розповсюджених видів злочинності, як «білокомірцева» (економічна, посадова), корислива (розкрадання майна, шахрайство, вимагання тощо), насильницька (убивство, тілесні ушкодження), політично мотивована насильницька (тероризм, захоплення заручників) тощо.

Про те, що злочинність проявляє себе як поширена практична діяльність, свідчить юридичний аналіз складу злочинів. Яскравою ілюстрацією сказаного є, наприклад, перелік назв низки кримінально караних діянь: забруднення або псування земель, порушення правил охорони надр, забруднення атмосферного повітря, порушення правил охорони вод, забруднення моря, знищення або пошкодження лісових масивів, незаконна рубка лісу, незаконне полювання, незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом, безгосподарне використання земель, порушення законодавства про захист рослин, порушення

встановлених законодавством вимог пожежної безпеки тощо.

Практичний аспект злочинності полягає в тому, що злочини пов'язані з посяганням на певні соціальні відносини, інтереси, цінності; більша частина злочинних діянь вчинені умисно, а особи, які їх вчинили, дають аргументовані пояснення мотивів і цілей своїх дій. Деякі злочинні діяння виявляються у вигляді дії, бездіяльності, операції, вчинку, при цьому соціокримінологічний аналіз таких діянь дає можливість побачити тісний предметний зв'язок злочинів-дій, злочинів-операцій, злочинів-вчинків з іншою соціально значущою активністю людини, що й дає змогу говорити про діяльну взаємообумовленість злочинної поведінки.

З позицій предметності людської діяльності на підставі психологічної й соціальної оцінки поведінки винного злочини можна класифікувати (з певною часткою умовності) на такі групи:

1) «злочини-виживання» – злочини, пов'язані з необхідністю забезпечення основних життєвих потреб. Це найбільша група злочинів, яка зазвичай у кримінології належить до групи корисливих злочинів. Вона не вичерпує категорію корисливої злочинності, проте є її основною частиною. До таких можна також зарахувати всіх тих, хто долучається до злочинної діяльності для отримання додаткових прибутків і поліпшення рівня життя своєї сім'ї. Фактично до цієї категорії потрапляють мільйони громадян, які за рахунок легальних доходів не можуть задовольнити потреби в якісному харчуванні, медичному обслуговуванні, освіті тощо. Є всі підстави вважати, що держава в особі її законодавчих і виконавчих органів, що встановлюють мінімальні розміри заробітної плати, пенсій, прожиткових мінімумів, обізнана про кількість людей, яких вона штовхає до протизаконних способів забезпечення своєї життєдіяльності;

2) «злочини-підприємства» – уся організована злочинність, у тому числі економічна, частина загальнокримінальної злочинності (наркотики, торгівля людьми, незаконна торгівля зброєю, антикваріатом тощо). Особливістю цієї групи злочинів є те, що особи, які вчиняють економічні злочини, успішно поєднують легальний і кримінальний бізнес;

3) «злочини – службовий промисел» – група кримінально караних діянь, пов'язаних зі зловживанням правами й повноваженнями, з доступом до матеріальних цінностей, сировинних і природних ресурсів тощо. Злочини цієї групи об'єднує те, що особи, які їх вчиняють, використовують свої повноваження, посадовий статус або професійну діяльність для здійснення злочинної діяльності. Найчастіше професійна діяльність тісно пов'язана зі злочинною, наприклад, податкова злочинність, корупційна злочинність (створення добре організованої мережі незаконних винагороджень за законні й незаконні службові дії); незаконна передача прав власності чи права користування майном, неврахована державними органами задача в оренду приміщень, землі; незаконне користування мисливськими угіддями, злочинні зло-

живання у сфері використання природних ресурсів тощо;

4) «злочини асоціального способу життя» – значна частина злочинів, скоєних людьми, які зловживають спиртними напоями, наркоманами, особами без певного місця проживання. До цієї групи може бути зарахована частина побутових насильницьких злочинів, які стали наслідком тривалих конфліктних ситуацій;

5) «злочини-цілі» – злочинні діяння, що здійснюються для досягнення політичних, релігійних, етнічних цілей. У цій групі злочинів мета багато в чому визначає спосіб вчинення злочину. Це можуть бути замовні вбивства, терористичні й диверсійні акти, знищення майна тощо;

6) «злочини характеру» – необережні, імпульсивні, ситуативні, випадкові злочини (наприклад, вбивства й тілесні ушкодження, що здійснюються під час перевищення меж необхідної оборони). У цій групі може бути необережне заподіяння шкоди людині й майну та інші злочини з нечітко визначеною мотивацією, проте зумовлені переважно характерологічними особливостями осіб, які їх здійснюють;

7) «злочини-розваги» – значна частина злочинів у сфері громадської безпеки й правопорядку, використання сучасної техніки. Це, наприклад, усі види дій, що підпадають під визначення «вандалізм» (хуліганство, незаконні полювання й рибальство, комп'ютерні), та деякі автотранспортні злочини (автомобільні й мотоциклетні гонки з кримінальними наслідками тощо);

8) «злочини-професія» – злочинні діяння, що скоюються професійними злочинцями, рецидивістами (професійними злодіями, фінансовими й картковими шахраями, кілерами та іншими).

Ще раз зауважимо на певній умовності такого групування злочинних діянь. Наше завдання полягає в тому, щоб звернути увагу на психологічну та соціальну «предметність» злочинної діяльності, яка демонструє тісний зв'язок багатьох злочинів зі звичайним життям людини.

Сьогодні кількість осіб, які скоюють діяння кримінального характеру, значно більша, ніж зафіксовано кримінальною статистикою. Мільйони людей різного віку та професій становлять величезний масив кримінально активного населення. Злочинна діяльність постає як надзвичайно поширена соціальна практика, яку можна назвати кримінальною соціальною практикою.

Висновки

Варто констатувати, що кримінологічна концепція діяльності дає підстави переглянути принципи й засоби запобігання злочинності, оскільки неможливо притягнути мільйони людей до кримінальної відповідальності з метою зміни їх поведінки. Основою формування соціально позитивної діяльності є її матеріальне стимулювання – правомірна діяльність повинна стати економічно вигідною.

Список використаних джерел:

1. Дрёмин В.Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества : [монография] / В.Н. Дрёмин. – О. : Юридическая литература, 2009. – 616 с. ; Дрёмин В.Н. Преступность как социальная практика и предметная деятельность / В.Н. Дрёмин // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – О. : Юридична література, 2006. – Т. 5. – С. 251–261.
2. Зелинский А.Ф. Понятие «преступная деятельность» / А.Ф. Зелинский // Советское государство и право. – 1978. – № 3. – С. 98–100; Зелинский А.Ф. Некоторые вопросы квалификации преступной деятельности / А.Ф. Зелинский // Труды ВШШ МВД СССР. – Волгоград, 1979. – Вып. 11. – С. 27–32.
3. Зелинский А.Ф. Злочинна діяльність: поняття та відповідальність / А.Ф. Зелінський // Радянське право. – 1991. – № 12. – С. 19–21; Зелинский А.Ф. О понятии преступной деятельности / А.Ф. Зелинский // Проблемы укрепления законности в условиях проведения реформ : матер. науч.-практ. конф. – Владикавказ, 1991. – С. 56–58.
4. Зелинский А.Ф. Рецидив преступлений (структура, связи, прогнозирование) / А.Ф. Зелинский. – Х. : Вища школа, 1980. – 152 с.
5. Зелинский А.Ф. Криминальная психология: научно-практическое издание / А.Ф. Зелинский. – К. : Юринком Интер, 1999. – 240 с.
6. Костенко А.Н. Криминальный произвол (социопсихология воли и сознания преступника) / А.Н. Костенко. – К. : Наукова думка, 1990. – 147 с.
7. Тищенко В.В. Корыстно-насильственные преступления: криминалистический анализ : [монография] / В.В. Тищенко. – О. : Юридическая литература, 2002. – 360 с. ; Сакало В.О. Тактика злочинної діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В.О. Сакало. – К., 2002. – 24 с. ; Бахин В.П. Преступная деятельность как объект криминалистического изучения : [лекция] / В.П. Бахин, Н.С. Карпов. – К., 1999. – 22 с.
8. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : в 3 кн. / А. П. Закалюк. – К. : Ін Юре, 2007–2008. – Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 2007. – 424 с.
9. Тищенко В.В. Криминалистические аспекты изучения преступной деятельности / В.В. Тищенко // Проблемы изучения государства и права Украины : тематич. сб. науч. трудов. – К. : УМК ВО, 1992. – С. 103–109; Тищенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : [монографія] / В.В. Тищенко. – О. : Фенікс, 2007. – 260 с.
10. Дрёмин В.Н. Преступность и её организованные формы как социальная практика / В.Н. Дрёмин // Информационное обеспечение противодействия организованной преступности : сб. науч. статей / под ред. М.Ф. Орзиха, В.Н. Дрёмина. – О. : Феникс, 2003. – С. 12–25; Дрёмин В.Н. Коррупционная практика: актуальные вопросы уголовно-правового воздействия / В.Н. Дрёмин // Правовые проблемы противодействия организованной преступности : сб. науч. статей / под ред. М.Ф. Орзиха, В.Н. Дрёмина. – О. : Феникс, 2005. – С. 99–109.
11. Новоселова И.А. Субъектность и деятельность / И.А. Новоселова // Философские дескрипты : сб. статей. – Барнаул : Изд-во Алтайского ун-та, 2002. – Вып. 2. – С. 178–187.
12. Давыдов В.В. Теория деятельности и социальная практика. Доклад на III Международном конгрессе по теории деятельности / В.В. Давыдов, Ю.В. Громыко // Альманах «Восток». – 2005. – Вып. 7/8(31/32). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.situation.ru>.
13. Дрёмин В.Н. Преступность как социальная практика и предметная деятельность / В.Н. Дрёмин // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – О. : Юридична література, 2006. – Т. 5. – С. 251–261.
14. Долгова А.И. Преступность, её организованность и криминальное общество / А.И. Долгова. – М. : Российская криминалистическая ассоциация, 2003. – 572 с.
15. Зелинский А.Ф. Криминальная психология: научно-практическое издание / А.Ф. Зелинский. – К. : Юринком Интер, 1999. – 240 с.
16. Дрёмин В.М. Институциональная методология в дослідженні злочинності / В.М. Дрёмин // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць / за ред. С.В. Ківалова. – О. : Юридична література, 2013. – Вып. 70. – С. 49–56.

В статье рассматриваются криминологические аспекты теории деятельности. На основе современных психолого-криминологических исследований делается вывод о распространенности криминальной практики как особого образа жизни. Обосновывается необходимость изменения превентивной работы на основе стимулирования правопослушного поведения.

Ключевые слова: преступность, криминальные практики, преступная деятельность, предупреждение преступности.

The article deals with criminological aspects of the theory of activity. The conclusion about the prevalence of criminal practice as a special way of life is made on the basis of modern psychological and criminological research. The necessity of change of preventive work on the basis of stimulation of obedient behavior is substantiated.

Key words: crime, criminal practices, criminal activity, prevention of crime.